

Szerkesztőség:

Petőfi-utca 1. szám II. emelet

Bérmontólen leveleket csak ismert kérésre fogadjunk el. Késiratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:

Petőfi-utca 1. sz. (Ungerleider Albert könyvnyomdájában.)

Hirdetéseik díjazás szerint.

Egyes szám 5 kr., Újlap- és vasárnap utáni szám 3 kr.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelen határ és ünnepek után is.

Előfizetési árak:

Table with subscription rates: Helyben hához hordva, Egész évre, Fél évre, Negyed évre, Egy hónapra.

Vidékre postán küldve:

Table with subscription rates for remote areas: Egész évre, Fél évre, Negyed évre, Egy hónapra.

Hirdetéseik helyben fizetendőek. Százalékot nem adunk.

A nagy rabulista.

Arad, szept. 21.

Eötvös Károlynak a Doda Traján sajtóperében benyújtott semmisségi panaszával nem szándékunk most meg érdemileg foglalkozni.

Is tehát e semmisségi panasz kegyelme lábbal tiporja azt az eszmét is, esküta magyar nemzet alatt az országos tehát lakossága, minden nemzetiségűvé ad.

Eötvös olyan nagyon dicsekszik vele, hogy ismeri közigazgatás történetét, akkor tudnia kellene azt is, hogy a magyar nemzet — natio hungarica — kifejezés alatt a magyar szent korona területének egész lakossága értendő, még a horvátok is.

Eötvös nagyon szeret Deákra hivatkozni, pedig ez ha élne, korbáccsal kergetné ki pártjából az ilyen okoskodást, valamint azért is, hogy a Doda esetében analógiát keres Wesselényi és Ráday 1839-iki esetévé, holott Wesselényi és Ráday a törvénytelen ségek ellenében hivatkoztak a törvényes alakra.

Ezekre feleljen Eötvös Károly, s azután legyen bátorsága a Wesselényiek törvényes küzdelmére egy rangba helyezni a Doda Traján ízgatásával és reniten-cziájával.

Hivatkozik még egy rendkívül sán-tító példára Eötvös. Arra, hogy Szalay Imre országgyűlési képviselő előző nyolcz évvel Lollén köztársasági programot fejtetett, s a kormány még sem fogta bünyvadi kereszt alá.

Vagy talán Dodát is bolondnak akarja deklaráltatni Eötvös?

Akkor kérjen orvosi megfigyelést, de ne beszéljen Wesselényi Miklósról, Ráday Gedeonról, Nyáry Pálról és Németh Alberttről, s különösen ne Deákról, a kit Eötvös különben is megtagadott.

Ha Eötvös rabulistikája megállana, akkor a képviselő büntetlenül követhetne el minden igazságot, minden sértést, fesség- és hazafiasítást. Nézzem át Eötvös Angliába, hogy mit csinálnak ott azokkal a képviselőkkel, a kik a törvényes rend ellen izgatnak.

A kormány nem sértette meg a képviselő szabadszólási jogának szentségét, mikor az ízgató Dodát üldöztette, hanem igenis Eötvös sértette meg a magyar nemzet fogalmának szentségét, s ezt még az ügyvédi állásából kifolyó kötelességteljesítéssel sem mentheti.

A szélbali sajtó ostobább része pedig, mely érvek helyett csak ripók stíllal ékeskedik, s annyira tanulatlan, hogy a közelmúlt politikai történetét és szereplő egyéniségeit sem ismeri, — készpénznek veszi, a mit az ilyen minden pártján járt és mindemből üzletet csináló Eötvösök mondanak és állítanak.

Doda Traján eltiltásával foglal-kozik a n.-szabeni „Siebenb. Deutsches Tageblatt” jól ismert irányzatú ó-szász lap, mely kirokodik-írnyokba áztatott tollal a következőket írja:

„Szomorú év ez az idej, Magyarország román publicistaira nézve! Bobancu, Slavici, Albu, Doda Traján. — rövid föl el alatt az esküdtsek ítelete immár éppen a negyediket küldi fogságba. Félreismerhetlen az is, hogy az ítéletek esetről-esetre nyolcszobakkal. Bobancu, a „Gazetta” szerkesztője csak négy hónapot kapott, Doda Traján a legutóbb elítélt azonban a legmegasabb büntetést: két évi államfogházatot s az 1000 frt pénzbírságot kapta.

A „loyalis” és „hazafias” szabeni lap tehát nem talál semmi gúncsolni valót az igazság miatt elítéltek tetteiben, hanem a sajtópereken és „sulyos” ítéleteken utközik meg, melyeket „kóros ítnet”-nek nevez, a mit pedig „minden háza a fia”-nak fájlnak kell. Ez aztán az igazi szabeni hazafiaság! E szerint Bobancu, Slavici stb. gyűlöletes ízgató üzelmel mind csak a kölcsönös közlekedést s a népek jellemében fekvő alapelvek összeegyeztetését munkálják, — ha pedig a törvénynek és sértetel jognak alkotmányos uton elégtellet szereszték, — az már represszió és kóros ítnet!

Valóban, — jegyzi meg a „Nemzet” — így csak az gondolkozhatik és írhat. mint a szabeni lap teszi, a ki érzi, hogy magának is tört cserepeivel vannak és érzi, hogy pro domo sua kell beszélnie. Jellemző, hogy a magyar ariáló bécsi „Vaterland” is oly szellemben tárgyalja a Doda-ügyet, mint a szabeni szász lap.

Az új kultusz-miniszter.

Csáky Albin gróf kinevezetése közoktatásügyi miniszterre, befejezett tény. A hivatalos lap alkalmasint holnap már közölni fogja a kinevezést. Csáky Albin

gróf tudvalegölég a'elnöke volt a főrendiháznak, főispánja Szepesmegyének s ezenfelül a főszabnlalki méltóságot is képviselte. A főszabnlalki méltóság nem inkompatibilis a miniszterséggel; de a főrendiházi alelnöki állás s Szepesmegye főispánása e kinevezetés folytán megtrtül a jura be lesz töltendő.

Az új miniszter életrajzi adatait, adjuk a következőkben:

Körösszeghy és adoláni Csáky Albin gróf Szepesmegyében Kompaohon született 1841 ápril havában. Atyja sz 1882-ben elhunyt Csáky Agost gróf, anyja Prónay Iphigenia báróné volt s így az ország egyik legrégibb magyar főúri nemzetségének sarja, a mennyiben ősei még 1560-ban nyerték a gróf címet s valamennyi magyar főúri nemzetség között csak az Erdődyek előzik meg régiségben, az egyetlen élő magyar magnésalád, mely gróf rangját még a Hababurgok előtti időkben 1611-ben kapta. A Csákyak terjedelmes uradalmakkal bírtak egy Erdélyben, mint Magyarországban, különösen Bihar megyében s számosan találkoztak a család tagjai között, kik nevezetes szerepet játszottak hazájuk történetében. Így Csáky István gróf, kinek életét és korát az akadémia által íjuralomra méltított munkában ismerteti Deák Farkas, jelentékenyen emelte a család tekintélyét s birtokait: 1633-ban királyi adományképviseletben a szendrői kapitányságot, az utolsó Thurzóinak, Mihálynak elhunytával pedig a szépeai várát s a hozzá tartozó 123 községből álló uradalommal, a Csáky-nemzetség azóta Szepes váranak örököse ura — perpetuális in terra sepiensis — nevével együtt Szepesmegye örökös főispánját is viselte.

Ugyanakkor István öccse, László Déva várat nyerte adományul s magtalalul halván el, az ő uradalmi s ltvántól leszármazó Csákyakra háromlottak. Szepesmegye főispánja 1848-ban Csáky László gróf volt, a ki ma a képviselőház alelnöke s valóságos belső titkos tanácsos. Az 1861-iki rövid alkotmányos időszak alatt, a szépeai főispáni méltóságot Albin atyja Csáky Agost gróf viselte. Csáky Albin gróf gymnasiumi tanulmányait Lőcsén, a jogi tanulmányokat Kassán s Budapestben végezte, 1863-ban ügyvédi diplomát nyert s 1865-ben, tehát alig huszonegy éves korában Szepesmegye lőcsői kerületéből képviselőnek választván, a ki egyeztetés tárgyálosokat előkészítő s a kiegyezést utóbb megkötött országgyűlésnek korjegyzője volt. Azonban még ezen országgyűlés befejezése előtt 1868. ápril havában, az alkotmány visszaállítása után Szepesmegye főispánjává kinevezetvén, ugyanazon évi május hóban Lőcsén a megye székhelyén főispáni székebe beiktatott. Most te-

hat, dacára aránylag fiatal korának az ország legregibb főispánjának egyike, s a mellett azok közül való, kiket nemcsak hivataluk elfoglalásakor fogad lelkesedéssel, hanem osztatlan rokonszenv kísér pályájukon évről-évre fokozódva.

Egyike azoknak, a kik állásukat nem pusztan méltóságnak tekintik, de nemes ambíciótól s fűrés kotelességerzéstől áthatottan melegen karolják fel s hiven s buzgóan ápolják a gondjaira bízott ország-résznél nem csupán közigazgatási érdekeit, hanem a társadalmiakat is, tevékenységre ábrésztik a szunyadó erőket a megye s a haza szolgálatában s termékenyvé tudják tenni a közéletet.

Háznos szolgálatai s ifjúi letterjeje jogosult várakozással töltötték el iránta s ország intéző köreit, úgy hogy a hetvenes években Szepesmegyeen kívül Sáros megye kormányzata is rea bízották, melynek főispán-ságáról csak 1878-ban mondott le, midőn megígott egészsége megnövekedt számára a kettős szolgálatot, annál is inkább, mivel az 1878-ik rossz aratás és burgonya-betegség a rá következő télen ismét hozván az ország felső megőirő, mint a nép nyomorának enyhítésére szolgáló teendő intézkedésekre kinevezett kormánybiztosnak is rendkívül tevékenységet kelle kifejtetnie.

Buzgó hivataloskodásának s a közügy terén, huszonegy év óta teljesített jó szolgálatainak elismerésül őt fősége a Lipót-rend középkeresztjével tüntette ki, melyhez utóbb a pápai szent Gergely-rend nagy keresztje is járult, ez év tavaszán pedig valóságos belső titkos tanácsossá nevezetvén ki, a megye közönsége megragadta az alkalmat, hogy bizalmának és ragaszkodásának szeretett főispánja iránt lelkes óváziókban adjon kifejezést. De a kormány részéről sem maradtak el a leírletek, tehetőségét nagyobb tevékenységi kör számára nyerni meg; így 1880-ban a kőros pénzügyminiszteri utóbb pedig a közlekedésügyi tárccsával kínálták meg, melyet azonban egészséggi állapotára való tekintetéből nem fogadtott el.

Mint szónok a legkiválóbbak egyike, a mint azt a főrendiházban fontosabb alkalmakkor elmondott beszédei is tanusítják, melyek mindenkor a legnagyobb figyelemmel részeselek, a közigazgatási dolgokban pedig az első rendű tekintélyek sorába tartozik és pedig nem csupán a gyakorlatban, hanem az elméleti téren is, a mint a közigazgatási tanácsadószékben, s a főnemzeti házi reformról s a köztörvényhatóságok rendezéséről szóló törvényjavaslatok előkészítési munkálataiban tanusított előkelő szereplésel is bizonyítja.

A közigazgatás kérdésében inkább az önkormányzat központosításával rokonszenvez, saját tapasztalataiból győződhetvén meg a megyei önkormányzat sikeres eredmé-

„Az ARADI KÖZLÖNY” tárccsája.

(Szeptember 22.)

Petőfi szülői.)

Petőfi Sándor szülői a Petrovics nevet viselték. A költő est egy 1843-ban kelt helytartósági engedély alapján Petőfőre változtatta s ez s név csakhamar a szó szoros értelmében népszerűvé lett a társadalom minden osztályában. Bizonyára ez bírta a szülőket, hogy később ők is fiuk nevével vegyék fel.

A család, mint a név elárulja, bizonyára szerb származású, noha erre vonatkozólag minden bővebb adat hiányzik. A 17. század óta a család a kis magyar nemességhez tartozott; az oklevélben régi ortográfia szerint a név még úgy volt írva, hogy Petrovics. Hogy ez az okirat hova lett, azt nem lehet tudni. De a harminczas években még Petőfi apjának birtokában volt, a kinek az volt a megbocsátatható gyöngyöje, hogy a pergamentet szivesen mutogatja ismerőseinek.

Annyi bizonyos, hogy a költő sohasem dicsekedett nemesi származásával, a mit olyan szenvedélyes demokratá, mint a minő ő volt, különben csakis élvének megtagadásával tehetett volna.

Az asztódi evangélikus egyház anyakönyve szerint a Petrovics-osalád Nyitra megyéből Vág-Ujhelyről került a pestmegyei Aszódra s onnan ágazott el a magyar Alföldre.

Ugy látszik, hogy a családban a mérsáros meesterség apáról-fura szállt. Így Petrovics Tamásnak már a múlt század második felében volt mérsárszéke Aszódon. Az 1773. év január 21-én a harmincz éves férfi ugyanott elvette a huszonkét esztendő Salkovits Zeuzsánnát. A házasság jó né-

nek örvendtek s csakhamar szép vagyont szereztek. A házasságból több gyermek származott; 1791. augusztus 15-én született István Természetes, hogy István, mint egyszerű mérsárosnak a fia, nem részesült valami különös nevelésben. Erre nézve pontosabb bizonyítékok hiányzanak. De kétségtelen, hogy mindamellett végigjárt néhány gimnáziumi osztályt, mert értett latinul. Így például a fentemlített latinul írt nemesi levelet olvasta, letördítette és megmagyarázta. Így hát több műveltséggel bírt, mint amennyi egyszerű állásához feltétlenül szükséges volt. Az apa és fiu együtt űzték meesterségüket, az apa, mint mester, a fiu mint segéd s ez a viszony még akkor is fenállt, mikor a fiu elérte azt a kort, mikor az akkori esztendő viszony értelmében már önállóvá válhatott volna.

Ugyancsak a czéh-törvény rendelte el, hogy minden iparosnak bizonyos időre el kellett mennie vándorolni, hogy így bizonyos világtapasztalatot és önállóságot szerezzen. Így került István a Pesttől két órányira levő Maglódra.

Itt ismerkedett meg jövendőbeli nejevel. H r u z Mária, Istvánnal egy esztendőben, Turóc-megyében született. Szülői egys erű tót földművesek voltak. Mária huszonöt éves koráig az apja házául maradt és szorgalmasan foglalkozkodott a ház, meg a gazdaság körül. Akkor csak tótnul beszélt s a szláv kiejtést még akkor is észre lehetett venni beszédében, a mikor már anyyira, a menyire megtanult magyarul.

Mária egy nagybátyja, a maglódi iskolamester felhívására elhagyta hogyes-völgyes szülőhelyét s telve reményvel és várakozással ment el az alföldre.

Az idegen vidéken mindenekelőtt osalódás várt rá. A mogorva öreg ur, a ki őt magához vette, betegesége miatt kénytelen volt félbehagyni a tanítóskodással s mint-hogy azontul maga is alig tudott megélni, rokonsát egyszerre cibocsátotta a szolgálatból. Az ügyes leány azonban csakhamar talált helyet Martiny István maglódi evan-

gelikus lelkésznel. A pap felesége az új szolgálatot a házában foglalkoztatta és mindennap elküldte a közeli mérsárszéke. Így ismerkedett meg a leány Petrovics István mérsáros-legényével. A zömök testalkatú, erőteljes ember szive nagyot dobbant a csinos leányzó láttára. De hiába parkodott hízlegző szókkal és jól megmért, szép husporciókkal a leány szívé meggyerni. Mária már mást szeretett, a helység legedelibb legényét, Lányi Samu cipészsegédét. Samu is kedvelte őt s így a két legény erősen versenyzett a leány szívéért. Ennek a versenynek a véletlen vetett véget.

Martinyt Kis-Kőrösre hívták lelkésznek, Mária ennek következtében elhagyta a szolgálatot és Pestre ment, a hol régi gazdja közbenjárására Weisz Károly király utcai szappanosnál kapott helyet.

A leány egy esztendő töltött a fővárosban, de úgy értezté magát ott, mint a madár a kilitkában. Az életvidám leány, a ki azelőtt mindig jövedélven nótázott, most szomorú dalszót énekel. Mária visszavagyott a faluba, a hol a szívé hagyta. Es még busabb lett, mikor megtudta, hogy Lányi Samu felvőve esküjt, mást vett nőül. Ezt a fejdalmat nem tudta egykönnyen elviselni. Mindenáron vissza akart menni a kis helységbe. Talán remélte, hogy Petrovics István szerelme fog neki vigaszt nyújtani. Elhagyta Pestet és Maglódra ment. Petrovics István azonban időközben Aszódra ment az apjához. Mária is oda ment hát és elsőszóként mosórukat Podmaniczky báró kastélyába.

István híve maradt a leánynak; s maga egyszerű, őszinte módja szerint iparkodott kedvesét bánatában megvigasztalni. Mária tannyyira meghatotta a szerelmenek ennyi bizonyítéka, hogy a legény érzelmeit ő is teljes szívből kezdte viszonozni.

Mikor István látta, hogy fíradása-nak meglétt a sikere, azon volt, hogy önállósít-hassa magát. Ismét elhagyta apja üzletét

s Szabadzallásra költözött, a hol szorgalmasan dolgozgatva annyit szerzett, hogy üzletet nyithatott. Boldogan tért vissza sztan Aszódra és nőül vette kedvesét.

Petrovics István esküvője Hruz Mária-val 1819. szeptember 19-én ment végbe.

Az ifjú mester most kézszeres szorgalommal dolgozott, mert hiszen a menyecske-ről is gondoskodnia kellett. Mária pedig szeretetteljes gondossággal azon volt, hogy férje otthonát minél barátságosabbá tegye. A derek emberek szorgalma, takaréksága meghozta a maga gyümölcsét. Pár év alatt házat, földet, szőlőt szereztek.

1821. november havában a házaspár Kis-Kőrösre költözött, a hol István husvá-gási jogot szerzett. Szabadzallási birtokát herbe adta.

Akkortájban a mérsárosok gyakran változtattak helyet. Ha más helyütt jobb tizlet kínálkozott, odaköltöztek. Petrovics István alig maradt 2-3 évig egy helyen.

Kis-Kőrös talán még ma is olyan, mint a milyen 70 esztendővel ezelőtt volt. Az alacsony, két ablakos, náddal fedett házak tanubizonyoságot tesznek a lakosok igénytelenségéről.

A házak előtt akácok állanak, a magyar Alföldnek ezek a jellemző fái, melyek magukhoz kötik a futóhomokot.

A ház, melyet Petrovics mérsáros bé-relt, szintén alacsony, kicsi, mint a többi. A két templom közt állt a néhány házból álló utcában. Három szoba és konyha volt benne. Az utcafeleli szoba mérsáros-üzletül szolgált. A lakás egyik sarkában nagy kemence volt, előtte nyers fa-pad állott. A házasság boldogon élt s csak az bán totta őket, hogy nem voltak gyermekek. Végre öt év múltán az 1822. év Szilveszter-éjszaka-ján Mária fiugyermekét szült.

Neugebauer László, a ki Petőfi művelt nevet nyelve fordította, 1880-ban, a mikor a Petőfi-társulat átvette a költő szülőházát, Kis-Kőrösön volt s ott beszélt Petrovicsné asszony legjobb barátjánál. A matróna közel száz éves kora dacára is bámulatosan

jól emlékezett Petőfi születésének minden részletére.

Csikorgó hideg téli éjszaka volt. Kis-Kőrös utcáin három lábnyi hó feküdt Petrovicsné kedélyesen beszélgetve tilt kebelbarátjával, Dinger Eva asszonnyal. Petrovicsné hirtelen rosszul lett. Hazafelé indult, de oszmai nyelés beleesüppedtek a frissen esett hóba. Minthogy egyedül nem volt képes hazamenni, hangosan, a menyire képes volt, Dingernéért kiabált, a ki elő-sietett, megfogta őt hóna alatt s óvatosan hazavitte a néhány lépésnyire levő házába.

Kissé későbbben, — a kis-kőrösi bakter éppen az éjjeli órák kiáltotta ki, — Petrovicsné fiugyermeknek adott életet. Az újszülött kiabált, zugolódozott. Az apa, a ki mindig csak fut kívánt, nem tudott hova lenni örömeben és tánczolni kezdett a szobában.

Az 1823. év január 1-én a gyermek-ágyas asszony ott feküdt a toronymagasságu ágyban és boldogon nézte gyermekét.

A férj megvendégelte a szomszédokat, a kik előttek szorosát kívántni és olykor-olykor büszkén és szeretettel nézte nejét meg gyermekét.

Nemsokára megtartották a keresztelőt, melyet Martiny lelkész végzett. A csecsemő a szent kereszttségben a Sándor nevet kapta.

A szertartás véget ért s az aztán kö-zvetkező lakománál bizonyára nem egy talpraesett áldomást mondtak a szülőkre és gyermekükre. A vendégek elvátoztak, ismét caend lett a szobában. Az apa előve-szi a családi bibliát és nagy betűkkel be-leírja a gyerek születésének napját. Az anyja kimerülten, lecsokut szemekkel fekszik és gyermeke jövőről álmodik.

Vajjon látta-e azt a három alakot ott a bősök mellett? Az egyik lántot tartott kezében, a másik kardot, a harmadik babérkoszorút.

E rendkívül érdekes onköt F i a c h e r Sándornak több ízben említett s német nyelvűen írt „Petőfi élete s művei” című munkájából fordítottuk leponk számára. A szerk.

nyeiről a arról, hogy a közigazgatás nem annak kúlsó formájából, mint inkább az azok között működők képzettségétől, kötelességétől és munkaszerepétől függ. De hozzá kell tennünk, hogy nem csak egy részben függ ez ügyek elén állónak egyéniségétől is, s ha egy oly számtalan népszerűségi főispán, mint 6, kinek a megyében ellenfele is alig van a kinek talán épen politikai kevés ellenfelei között vannak a legősztintű tisztok, ha egy oly főispán legősztintű meg aról, hogy önkormányzati alapon is teremthetjék jó közigazgatási állapotokat, azon nincs mit csodálni. Csodálkozni legfeljebb azon lehetne, hogy még a mi korunkban is akad oly szereplő férő, a ki minden érdemét a rendszernek tulajdonítja a nélkül, hogy észbe jutna, hogy quorum pars magna fuit.

Csáky Albin gr. 1866-ban vette nőül Bolza Anna grófnőt, a néhány évvel ez előtt elhunyt Bolza István gr. és Vay grófnő leányát, kivel gyermekétől megaldott, boldog házasságot kötött, a rendesen a megye székhelyétől két órányira fekvő mindszenti kastélyában tölti a nyári időt, a hol ilyenkor a felső vidék társas életének, mondhatni gócpontja van. Neje a legmivoltabb főúr hölgyek egyike, ki újabb időben irodalmi téren is igen szép sikerrel lépett fel Dahn Fele „Odhu vígassa“ című regényének jeles fordítójaként.

A gróf maga is több szakaszerű közszolgálati tanuskodás mellett szerepet a publicisztika terén s általában elmondhatni, hogy az irodalomnak és művészeteknek alig lehetnek bőségű barátjai, mint a gróf pár, melynek a magyar hazafias érület szilárdítása körül is eléggé méltányolható érdemei vannak a felvidéken.

MEGYEI KÖZÜGYEK.

— Arad megye az 1888. év III-ik negyedében. —

(Állapítási jelentés.)

Tekintetes Törvényhatósági Közgyűlés!

A törvényhatóság állapotáról, valamint a folyó év III-ik negyedrre vonatkozólag az ideig tartó intézkedések azok eredménye felől a következőkben van szerencsés előterjesztési évközlés jelentésem:

I. A közbiztonság állapota az évközlés folyamán 14 személy biztonság ellen elkövetett merénylet és 66 vazyon biztonság ellen előfordult támadás által zavartatott meg.

A személy biztonság elleni merényletek színhelyei és azok minősítése a következők: u. m.: Nádas, Dand, Bokszeg, Borosjenő, Almas, Moudorjak és Zaigmondházaan 1—i gyilkosság, Dundon 1 halált okozó súlyos testi sértés, Kurtakér és Nagy-Kamarason 1—1 súlyos testi sértés és végül Monyáza, Kiszindia, Szintye és Zarándon 1—1 emberölés. A tettesek mind a 14 esetben kézrekerítették és az illetékes büntető bíróságnak átadják.

A vazyon biztonság elleni támadások közül 66 egyszerű lopás és egy betöréses tolvajlás volt a jobbára pénz, élelmiszer és házi állatok elidegenítésére irányult. Ezen lopási esetek közül 1 a pécsai, 2 az aradi, 14 a radnai, 5 a kisjenői, 2 az elekai, 9 a ternovai, 15 a borosjenői és 18 a borosbalmgyi járásokról; a világi és nagyhalmgyi járásokban egyetlen lopási eset sem merült fel.

A 66 eset közül 24 esetben egy a tettes, mint a kár, 2 esetben csak az ellopott tárgyak, 4 esetben csak a tettesek puhatalattak ki, míg a többi 36 esetben a folyamatba tett nyomozások ezideig eredményre nem vezettek, miert is a további puhatalások sorányan folytatottak.

II. Tűzeset az évközlés folyamán 121

esetben fordult elő: ezek közül 9 a pécsai, — 6 a radnai, — 3 a temovai, 19 a borosjenői, — 3 a nagyhalmgyi, — 20 a világi, — 5 az elekai, 8 a borosbalmgyi, — 34 a kisjenői és 14 az aradi járásokról. — A tűztámadás oka 7 esetben gondatlanság, 12 esetben véletlen szerencsésesség, — 46 esetben gyújtogatás által keletkezett, míg 56 esetben a tűz keletkezési oka lipuhatalatlan maradt. A gyújtogatások tettes leg több esetben kihathatottak, a ezek, valamint a gyújtogatás gyanúval terhelt egyének letartóztatva az illetékes fenyítő, illetve vizsgáló bíróságnak átadattak.

A tűz támadás által okozott kár érték 85,307 frt 60 krra becsültetett, melyből 56,640 frt tűzkár ellen biztosítva volt.

A közlegyek tűzoltó zereit használható állapotban tartatnak.

III. A közegészségügyi állapot a tekintetben jelenthetem, miszerint a közegészségügyi viszonyok általában kielégítőek voltak, a beteg mozgalom aránylag élénkült ugyan, de a meghaltak száma az előző évközlésben felmerült halálozásnál kisebb volt.

A heveny, gyomor és bélbajok igen sürtn jelentek, mindazonáltal a csecesmőkftől eltekintve túrbt belyást tanusítottak.

A heveny fertőző kórok közül járványként előfordult a kanyaró Berzán és Butyinyban, a vérhas pedig R. Világosan, — szórányosan észleltetett még a hólyagos himlő, esetenként pedig a ronosoló toroklob és hagymaz. A kanyaró mind a két helyen és ezzel a buzamosabb idő óta uralkó himlő járvány a vármegye egész területén megszunt.

Orvosrendőrlleg megvizsgáltatott 81 egyén, 22 hulla és 2386 házi állat; ebből 3 ember és 22 állati hullaboncolás volt. Az élelmi szerek, italok és közhyaliesgek pontosan ellenőrzötték, a több helyen elkövetett éretlen gyümölcsöt eltekintve, rendellenességek elő nem állottak.

A megyei kórház évközlési betegforgalma tekintetében a következő adatokat terjeszthetem elő:

As előző évközlés végén gyógykezelés alatt maradt 124 egyén, a III-ik évközlés folyamán szeptember 15-ig felvételtett 389 egyén

ápolattatott tehát összesen 507 egyén. Ebből gyógyulva távozott 264 egyén javulva távozott 73 egyén. Gyógyulatlannul 13. Meghalt 28. Maradt tehát ápolás alatt 130. Összesen 507.

A meghaltak közül 1 halálukolva hozatt a kórházba, marad tehát 26 haláleset 507 ápoltra, mi megfelel 5.128 százaléknak. Illetőlegre néve az ápoltak közül 198 Arad szabad királyi városi és megyei, 171 az ország egyéb törvényhatóságabeli, 11 osztrák tartománybeli és 3 külföldi illetőségű volt.

A kórházi pénzár bevételé 11820 frt 06 kr., kiadása 8945 frt 90 kr. volt a így a folyó év szeptember hó 15-én maradványa 4874 frt 16 kr.

Az állategészségügyi állása kielégítő volt; elhullott mindazonáltal lépfenében 19 darab szarvasmarha és 3 lo. Kihaltak a konykórral 4 darab lo. A rendőri övintézkedések mindenütt pontosan fogantatottak.

IV. A törvényhatósági közlegyek és hivatalok tevékenységi és ügyforgalmi adatai a következők:

a) A központban az állapítási hivatalhoz a III-ik évközlés alatt f. évi szeptember hó 15-ig 4940 közigazgatási, 77 elnöki és 119 kihágási, összesen 5086 ügydarab érkezett be, melyek a törvényhatósági közgyűlésnek fenntartottak és még 228 feldolgozás alatt álló ügydarabok kivételével az

előző évközlésről áthozott 276 darabnyi hátralékkal együtt elintéztettek.

b) Az állandó vazyomany pénzügyi szakosztály, mint törvényhatóságilag kiküldött szakmunkák előtt az egyes számvevők előadványával elintéztet közelegi számvevők és költségvetések átvezete, mely egyszerű smind az előadó számvevők tevékenységét is kiünteti — a következők:

Csoly János számvevő állatát igénylő 1887. évi számadása 24, 1888. szeptember 24-ig feldolgoztatott 1887. évi számadása 4, hátralékban maradt 1887. évi számadása 20, hátralék a közlegnél 1887. évi számadása 19, hátralék a számvevőnél 1887. évi számadása 1.

Argyellán Miklós számvevő állatát igénylő 1887. évi számadása 24, 1888. szeptember 24-ig feldolgoztatott 1887. évi számadása 30, hátralékban maradt 1887. évi számadása 30, hátralék a közlegnél 1887. évi számadása 30.

Schweig Lajos számvevő állatát igénylő előirányzat 1, 1887. évi számadása 32, 1888. szeptember 24-ig feldolgoztatott előirányzat 1, 1887. évi számadása 20, hátralékban maradt 1887. évi számadása 12, hátralék a közlegnél 1887. évi számadása 12.

B. rohor Károly számgyakornok állatát igénylő 1887. évi számadása 8, hátralékban maradt 1887. évi számadása 8, hátralék a közlegnél 1887. évi számadása 8.

Összesen állatát igénylő előirányzat 1, 1887. évi számadása 123, 1887. szeptember 24-ig feldolgoztatott előirányzat 1, 1887. évi számadása 53, hátralékban maradt 1887. évi számadása 70, hátralék a közlegnél 1887. évi számadása 69, hátralék a számvevőnél 1887. évi számadása 1.

A főszámvőnek az évközlés folyamán kiosztatott a megyei házipénztár 1889. évi előirányzata 1 db és 291 közigazgatási ügydarab, melyek általa kivétel nélkül feldolgoztatnak.

c) A megyei árvaszék ügyforgalma előadónként részletve a következők:

Sohyó Aurél ölnök, június havi hátralék 748, a III. évközlésben befolyt 648, összesen 1396. Szeptember hó 15-ig elintéztetett 770, elintéztelen 626, ebből kiosztva 626.

Büky József ölnök, június havi hátralék 500, a III. évközlésben befolyt 743, összesen 1243, szeptember hó 15-ig elintéztetett 907, elintéztelen 336, ebből kiosztva 336.

Antonovits István ölnök, június havi hátralék 280, a III. évközlésben befolyt 598, összesen 878, szeptember hó 15-ig elintéztetett 535, elintéztelen 343, ebből kiosztva 343.

Vasárhelyi Géza ölnök, június havi hátralék 287, a III. évközlésben befolyt 755, összesen 1041, szeptember hó 15-ig elintéztetett 779, elintéztelen 262, ebből kiosztva 262.

Pecskán Sándor ölnök, június havi hátralék 139, a III. évközlésben befolyt 743, összesen 887, szeptember hó 15-ig elintéztetett 628, elintéztelen 259, ebből kiosztva 259.

Dr. Oláh Elemér aljegyző, június havi hátralék 171, a III. évközlésben befolyt 557, összesen 728, szeptember hó 15-ig elintéztetett 648, elintéztelen 80, ebből kiosztva 85.

Thoma József gyakornok, június havi hátralék 271, a III. évközlésben befolyt 260, összesen 531, szeptember hó 15-ig elintéztetett 512, elintéztelen 19, ebből kiosztva 19.

Kultsár István számvevő, június havi hátralék 18, a III. évközlésben befolyt 545, összesen 563, szeptember hó 15-ig elintéztetett 535, elintéztelen 28, ebből kiosztva 28.

Összesen június havi hátralék 2414, a III. évközlésben befolyt 4853, összesen

7267, szeptember hó 15-ig elintéztetett 5209, elintéztelen 2058, ebből kiosztva 2058.

A hátralék e szerint 356 darabban vesbedett.

Az árvaszéki számvevő, mint egyuttal vazyomanyosági nyilvántartó tevékenységi adatai a következők:

Előírandó ügydarabja volt 1223, melyek kivétel nélkül mind előíratnak; azonkívül megvizsgált 26 magányrnyi számadást, és a kiskorúak sztelési adatainak beszerzése, valamint a nagykorúak örökörésének kiutányozása iránt az árvaszékhez 390 jelentést tett, előírt azonkívül 10 tñzbiztosítást, megújított 603 kötrényt, előírt 327 gyámolt és gondnokoltat s végül 322 gyámot és gondnokot.

A gyámperntési forgalmát illetőleg:

I. A z összesített gyámperntés:

a II. évközlésben maradvány 731898 frt 10 kr,

a III. évközlésben befolyt 48106 frt 59 kr,

Összesen: 778004 frt 60 kr,

ebből levonva a kiadásokat 54715 frt 64 kr

Mutatkozik maradv. 723288 frt 96 kr,

II. A z egyénekenti:

a II. évközlésben maradvány 81358 frt 25 kr,

a III. évközlésben befolyt 4075 frt 20 kr,

Összesen 85433 frt 45 kr,

ebből levonva a kiadásokat 1082 frt 47 kr,

mutatkozik maradvány 84350 frt 98 kr,

III. A l e t t i p é n z t á r b a n:

a II. évközlésben maradvány 135555 frt 96 kr,

a III. évközlésben befolyt 38020 frt 69 kr,

Összesen: 173576 frt 65 kr,

ebből levonva a kiadásokat 32501 frt 82 kr,

Mutatkozik maradvány 141074 frt 83 kr.

d) A járási főszolgabírák tevékenységi ügyforgalma járásanként összesítve következőkben foglalható össze:

Pécskai járás előző évközlés hátralék 10 közigazgatási, 4 kihágási, III. évközlésben befolyt 786 közigazgatási, 115 kihágási, összesen 748 közigazgatási, 119 kihágási, ebből szept. 15-ig elintéztetett 734 közigazgatási, 112 kihágási, hátralékban maradt 12 közigazgatási, 7 kihágási.

Aradi járás III. évközlésben befolyt 1098 közigazgatási, 115 kihágási, összesen 1098 közigazgatási, 115 kihágási, ebből szept. 15-ig elintéztetett 1098 közigazgatási, 115 kihágási.

Világosi járás előző évközlés hátralék 7 közigazgatási, III. évközlésben befolyt 1396 közigazgatási, 110 kihágási, összesen 1403 közigazgatási, 110 kihágási, ebből szept. 15-ig elintéztetett 1397 közigazgatási, 110 kihágási, hátralékban maradt 6 közigazgatási.

Kisjenői járás III. évközlésben befolyt 172 közigazgatási, 3 kihágási, összesen 172 közigazgatási, 3 kihágási, ebből szept. 15-ig elintéztetett 172 közigazgatási, 3 kihágási.

Elekai járás előző évközlés hátralék 25 közigazgatási, III. évközlésben befolyt

780 közigazgatási, 153 kihágási, összesen 805 közigazgatási, 153 kihágási, ebből szept. 15-ig elintéztetett 803 közigazgatási, 153 kihágási, hátralékban maradt 2 közigazgatási.

Ternovai járás előző évközlés hátralék 5 közigazgatási, III. évközlésben befolyt 894 közigazgatási, 48 kihágási, összesen 899 közigazgatási, 48 kihágási, ebből szept. 15-ig elintéztetett 899 közigazgatási, 48 kihágási.

Borosjenői járás III. évközlésben befolyt 965 közigazgatási, 27 kihágási, összesen 965 közigazgatási, 27 kihágási, ebből szept. 15-ig elintéztetett 965 közigazgatási, 27 kihágási.

Borosbalmgyi járás előző évközlés hátralék 3 közigazgatási, III. évközlésben befolyt 762 közigazgatási, 203 kihágási, összesen 761 közigazgatási, 205 kihágási, ebből szept. 15-ig elintéztetett 761 közigazgatási, 160 kihágási, hátralékban maradt 45 kihágási.

Nagyhalmgyi járás előző évközlés hátralék 2 közigazgatási, III. évközlésben befolyt 530 közigazgatási, 91 kihágási, összesen 532 közigazgatási, 91 kihágási, ebből szept. 15-ig elintéztetett 530 közigazgatási, 91 kihágási, hátralékban maradt 2 közigazgatási.

Összesen előző évközlés hátralék 6 közigazgatási, 6 kihágási, III. évközlésben befolyt 9746 közigazgatási, 1185 11 hágási, összesen 9799 közigazgatási, 110 kihágási, ebből szept. 15-ig elintéztetett 9775 közigazgatási, 1138 kihágási, hátralékban maradt 24 közigazgatási, 53 kihágási.

A megyei árvaszék által hagyott nyegek a tárgyalások megejtése végett sen járási főszolgabíráknak, sem a közlegyi eljárásnak az évközlés alatt kiadva n lettek. (Folyt ki)

KÜLFÖLD.

Pobjedonoff nyilatkozata. Pobjedonoff orosz titkos tanácsos, az orosz szent szinodus főprokurátora, a fűljalkorú bizalmi férfi, Gmundenből Pétervárra utaztatban Bécsben a „Wiener Tagblatt“ egyik szerkesztőjét fogadta, ki e fogadatlásról a következőket írja:

Pobjedonoff titkos tanácsos mintegy 70 esztendő. Az ő szikár termete és szigorú, merev magatartása kissé fiatalabbnak tünetik fel. De halvány arca a kor és a testi szenvedésnek is nyomait mutatja. A sötét élnék szemekből azonban szellemi frissesség látható: azok jóakarólag tekintnek elő a fekete szarv-pápaszem mögül. Az első pillanatra az orosz egyházi prokurátort büreaneként tarthatni.

Kérdésemre, hogy é xcellenciájára hajlandó lenne-e néhány kérdésre felelni, melyeket a legutóbbi idők politikai eseményeire vonatkozólag hozzá intezni szeretnék, ő így eszolt:

„En még soha sem fogadtam interviuvert. Mindenekelőtt azt kell öneke mondanom, hogy a lapok én rólam általában csak a legutóbbi idők közléseinek sorszámaiból ismertek. —

„En még soha sem fogadtam interviuvert. Mindenekelőtt azt kell öneke mondanom, hogy a lapok én rólam általában csak a legutóbbi idők közléseinek sorszámaiból ismertek. —

„Tévednek, hogy ha engem politikuskak tartanak. Biztosíthatom, hogy én csak annyiban foglalkozom a politikával, a meuyenyiben részt veszek a miniszteri bizottmány tanácskozásnyáiban. Engem mindig panszilvának hívnak. Az sem igaz. En nem vagyok panszálár. —

„Miódn erre megjegyzést köczkázttam, a titkos tanácsos kissé indulatba jött. Még egyszer tiltakozott a „panszálv elnevezés ellen, s rögtön áttérte a Strossmayer ügyre, így eszolt: —

„Kicsoda Strossmayer és mit akar? Ö mindenekelőtt fanatikus és nem akar mást, mint előmozdítását a maga eszmének, mely 4—500 esztendő óta a római-kurriának eszméje. A római kuria Oroszországot khatolizálni akarja. Strossmayer ennek az eszmének a fanatikus. Hogyha a magyarok, hogyha Tisza Strossmayerrel annyira föllépnek, úgy azt érthető a magyarok és horvatok közötti fajellenességkedésnél fogva. De Ausztriában nem lenne szabad ugyanazt a hibát elkövetni. Ausztriában intoléransnak és ez nagy hiba. Mert a nem katolikus lakosság elleni ez intolérancia, ez azle néprtegekben fölkelti az Oroszország iránti rokonszenvet. Ön nemde ért engem? —

„Miódn ez szót „tolerancia“ kimondom, kifejeztem egyszermind mindazt, a mit Oroszország Ausztriától kíván. Galiciára való aspirációinkról szólni is nevetség. Talán azt hiszi, hogy második Lengyelországot akarnak nyakukba akasztani? Nem! De arról mondanak le Ausztriában, hogy Oroszországot katolikusssá tehetik, mi nem akarunk latínok lenni! A római kuria azonban latínokká akar minket tenni; — ez az, a mit Strossmayer propagál: előbbeni időkben azt más utakon kísérelte meg. Csak a jessztákra, Demetriusra, a pápi követekre emlékezettek. Ast kérdés azonban, hogy miként teljesít Ausztriában a tolerancia iránti öhajunkat? Mit mivelnek a magyarok a szlav néptörzsekkel? Magyarországon mindent magyarosítani akarnak; az igazságtalanság. S a szlav népek, kik eszölték a török uralom alatt voltak? Mily toleranciát tanusítanak irántuk? Ast hiszem, e k e l e b b b o l d o g a b b a k v o l t a k. —

Oroszország — mondja végül a tanácsos ebbe egybefoglalva véleményét — öhajja Ausztria fenmaradását, öhajja Törökország fenmaradását. Minden öhajja politikai téren ez: tolerancia! A magyarok ezt mindenestre akadályozzák; a dualizmus általában hosszabb időre tarthatatlan. —

Látszat és való.

(Regény öt könyvben.)

„A Radai Könyv“ számára németből fordította: —

D E N I S E.

Első könyv.

I.

(6-ik fejelet.)

A pamlagban állt a tanácsosnát tett alakja, behurkolva egy vastag plébe. Szemei, melyeket két szemüveg védett, eszalálkozva néztek a belépőre, mikor azonban a doktort megismertte, melacholikus mosoly vonult el sápadt, kissé fonyadt vonásain.

— Üdvözlöm doktor ur, — szolt odanyitva kezét Fritzenk. — Az ég küldte önt nekem, ön nem is képzeli, mennyit szenvedtem én már itt és mennyire szükségem van az ön segítségére.

Idegem szinte teljesen tönkre mentek a szakadatlan láрма és ájtócsapásoktól. Nem nézek ki nagyon rosszul? Kérem nézze meg a pulzusomat, határozottan lázám van, és félföldül fejféjásom ma reggeltől fogva kiálhatatlan módon kínöz.

Mind e panaszok oly szenvedő, szinte rezignált hangon voltak előadvá, mintha a beteg lemondott volna minden segítségről.

A tanácsos néhányron tüntetőleg köhéscelt, egyt hunyorított Fritze és az ablakhoz lépett. Fritze a tanácsosnát mellé ült, megragadta még mindig szép kis kezét és kutató komolysággal tekintett a nő arcába, melynek feszült kifejezése tisztán elárulta az ijedt várakozást; melylyel az orvos véleményére várt.

— Örnlök, nagyságos asszony, hogy a véletlen épen olyan időben vezetett ide, mikor önek segítségére lehetek. Hogyan aludt elutazása óta.

— Egy eszeppet sem, kedves doktor, oly izgatott voltam.

— Ugy, és az ótványa?

Naponta ötször teljes étkedés és reggel tíz órára két hig tojás és egy pohár bor. — Vagot köze a tanácsos.

— Ne hagyja magát ténvra vezetni, kedves doktor, — kérte a beteg. Férjemnek nincs értelme szenvedésemhez, sem részvétele iránta. Mivel ugyeszlva semmit sem eszem, nagyon természetes, hogy többször kell étkednem, mint azok, a kinek gyomra sokat bír el egyszerre. Valóban gyomrom

teljesen elromlott és daczára ennek gyarapodom hétről-hétre. Nem hiszi ön is doktor ur, hogy beteges elhagyasodásban szenvedek?

— Mielőtt véleményt mondanék engedje meg asszonyom, hogy egynehány kérdést intezzek önhöz.

— Hogyne, hogyne, csak kérdezzen, doktor ur, de aztán ne vegye kényonyedn a dolgot, hiszen már, sajnos elég lelkiismeretlenség orvosom volt, a kik nem voltak képesek komplikált betegségeket megítélni, és ezért el akarták hitetni velem, hogy egészeséges vagyok. Szeretném, ha ön alaposan gyözödné meg arról, mily nyomorult, szegény teremtés vagyok, így talán sikerül önek, ha talán nem is gyógyulást, de legalsabb enyhítést szerezni nekem.

— Bizva bízom, asszonyom, az elsöben. — Ön amit engem, doktor ur, — válaszolt a tanácsosnát, melacholikusnán ráva fejt, — nagyon is jól érzem, hogy mennyire el van rongálva szervezetem.

— Dehogy. Még van elég felélesztő erő önbön, csakhogy szigorúan kell önt tartani az ön rendeleteim szerint.

— Senki sem követi lelkiismeretesebben az orvos rendeleteit, mint ön, — felelé élénken a tanácsosnát.

Fritze tudta a tanácsosnát, hogy éppen az ellenkezője volt igaz, hogy a képzelt beteg sobasem tartja magát az orvos szabályaihoz, hogy folyton cserélgeti orvosait, és hogy az öreg Burgstaller egészségügyi tanácsosát kivéve, a ki régi barátja volt a háznak, még egy orvos sem vitte tovább négy hétnél. Fritze a szerint is viselkedett, azon véleményen volt, hogy az ilyen betegekkel szemben nincs rosszabb, mintha velök ellenkeznék. Epen azáltal remélte a tanácsosnát más életmódra hozni és öt ezáltal idővel betegmájijából kiszabadítani, ha beleme gy gondolkozási modorába.

Es így adott neki néhány rendeletet, mig végre összes rendeleteit röviden ismétlé.

— Naponta két órai sétá, nem tekintve az időjárást; mihelyt gyöngének érzi magát, vegyen ocukorra tíz cseppet a már Berlinben előírt orvosághól, az egyik sblak legyen mindig nyitva és szórakozzon nyekedve szerjót. A diéta — ugyanez marad, mint eddig.

— Szabad mos. már egyszer beleszólani? — kérde a tanácsos.

— Már megint sokak tartod, Gyula?

Lásza doktor ur, így van ez mindig, minden sok neki, a mi egészeségemért történik. De ne zavartassa magát, folytassa csak nyugodtan.

— Nincs többé mit mondanom, nagyságos asszony, csak arra kérném, óvakodjék minden szomorú gondolatól, mert ennek nagyon rossz hatása van az idegrendszerre. Csak visszaterete után Berlinbe lehet megítélni, hogy a baj jobbra vagy rosszra fordult.

— Te Janka, szeretnék veled egy ujját közölni — mondá a tanácsos közelebb lépve.

— Oh, rád néve már semmi sem bír több érdekkel — panaszkodott a beteg. — Az én állapotom reménytelen, tudom, szegény, szerencsétlen teremtés vagyok és minél előbb halok meg, annál jobb ream nézve.

— Hm, azt hiszem, hogy mégis megörvendez rajta. Ide jön, már Schierkébe van. Az orvos ur hozta nekem a hirt.

A tanácsosnát felnezt és leajta zsebkendőjét.

— Igen, doktor ur, ön látta a kedves gyermeket? Es miért nincs ő még itt? Hogy taláta öt — vig volt — talán beszlés is vele? Ezt el kell beszélnie részletesen. A tanácsosnát arca hirtelen megráztott és az a késébeesett kifejezés egészen eltunt arról. Finom pirtól elboritva, szinte tíz évvel látszott fiatalodni. Söt még hangja is tisztán oengzett és Fritze alig tudott minden kérdésére feleletet adni és mindig kellett ora kordnia, hogy a helyszorosai kalandot el ne árulja.

Eközben megjelent a pinczér a kávéval és mindhárom helyet foglalták az asztalnál. A rendkívül élénk társalgásnál, a mi most fejlődött, látszott, hogy a tanácsosnát egy rendkívül szeretetreméltó, finom műveltségű nő, a ki mindenben, a mi nem állt összeköttetésben beteg-égi mániájával, találó véleményét és éles eszt á

